

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Мельниченко Софія Геннадіївна, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Херсонський державний аграрно-економічний університет за спеціальністю «Науки про Землю», працює асистентом кафедри водних біоресурсів та аквакультури з 2021 року по теперішній час в Херсонському державному аграрно-економічному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Херсон/Кропивницький, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 207 Водні біоресурси та аквакультура.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Херсонського державного аграрно-економічного університету Міністерства освіти і науки України, м. Херсон/Кропивницький від 29 квітня 2025 року № 21/ОД у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради - Віталій ПІЧУРА, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю. В. Пилипенка Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Рецензента - Юлія ЛОШКОВА, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри водних біоресурсів та аквакультури Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Офіційних опонентів - Ігор БУЗЕВИЧ, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дослідження біоресурсів водосховищ Інституту рибного господарства НААН»;
Василь СОНДАК, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри водних біоресурсів Національного університету водного господарства та природокористування;
Марина БУРГАЗ, кандидат біологічних наук, доцент, завідувачка кафедри водних біоресурсів та аквакультури Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

на засіданні 24 червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Мельниченко Софії Геннадіївні на підставі публічного захисту дисертації «Комплексний аналіз водних об'єктів півдня України щодо оцінки їх рибогосподарської експлуатації» за спеціальністю 207 Водні біоресурси та аквакультура.

Дисертацію виконано у Херсонському державному аграрно-економічному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Херсон/Кропивницький.

Науковий керівник – Гончарова Олена Вікторівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково-обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, а саме: всебічно проведено комплексну оцінку поточного стану малих водойм комплексного призначення, проаналізовано в контексті довоєнного часу особливості іхтіофауни з огляду на ефективність рибогосподарської діяльності; обґрунтовано доцільність використання представленої моделі рибогосподарської експлуатації водойм з урахуванням їх біопродукційного потенціалу та гідрохімічних характеристик. Наукова цінність отриманих результатів спрямована на

післявоєнне відновлення української рибогосподарської галузі з акцентом на екологічну, продовольчу і економічну складову. Результати дослідження можуть бути використані для розробки цільових стратегій зі збереження, впровадження ефективних заходів з управління рибним господарством та створення відповідних рекомендацій для забезпечення ефективного функціонування водних об'єктів Півдня України, що має важливе значення для галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Дисертація написана державною мовою та відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 27 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття, що опублікована в наукових виданнях, що включені до міжнародної науково-метричної бази даних Scopus, 2 розділи у колективних монографіях, 8 публікацій у фахових журналах та збірниках наукових праць України та 16 тез доповідей на наукових конференціях, зокрема:

1. Melnychenko S., Bohadorova L., Okhremenko I., Kozychar M., Reznikova V. The dynamics of catching aquatic bioresources in the south of Ukraine: Analysis, challenges and prospects for their solution in the context of sustainable development. Scientific Horizons. 2024. Vol. 27 (8). Pp. 158-167. Doi: <https://doi.org/10.48077/scihor8.2024.158>
2. Мельниченко С. Г. Огляд малих водосховищ півдня України з точки зору рибогосподарської експлуатації. Водні біоресурси та аквакультура / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон, 2023. Вип. 1 (13). С. 64 – 72. Doi: <https://doi.org/10.32851/wba.2023.1.5>
3. Мельниченко С. Г. Рибництво на малих водосховищах півдня України: аналіз динаміки вилову, проблем та перспектив розвитку. Водні біоресурси та аквакультура / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон, 2023. Вип. 2 (14). С. 19 – 28. Doi: <https://doi.org/10.32782/wba.2023.2.2>

У дискусії взяли участь голова та члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. ЛОШКОВА Юлія Миколаївна, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри водних біоресурсів та аквакультури Херсонського державного аграрно-економічного університету (**рецензент**).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень зазначено:

1. Мають місце поодинокі орфографічні та синтаксичні помилки в оформленні тексту.
2. У першому розділі думаю, що доцільніше було б істотнішу увагу приділити саме малим водосховищам півдня України.
3. За аналізу економічної ефективності результатів вирощування дисертанткою не зазначено основних чинників, що насамперед формують витратну частину технології вирощування риби у малих водосховищах.
4. У роботі є істотна кількість ілюстративного матеріалу, що надає дослідженню наочності, водночас спостерігається дублювання в основному тексті роботи даних у таблицях та рисунках.
5. Характеризуючи рівень розвитку зообентосу (с. 107–111) у досліджуваних водоймах необхідно було вказати правильні одиниці виміру біомаси, а саме г/м².
6. Доречно було б надати розрахунки продукційних можливостей досліджуваних водойм з точки зору подальшої їх рибогосподарської експлуатації.

2. БУЗЕВИЧ Ігор Юрійович, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дослідження біоресурсів водосховищ Інституту рибного господарства НААН (**опонент**).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень зазначено:

1. На с. 45 зазначено, що найбільший вилов в Одеській області зумовлений найбільшою кількістю водойм, що протирічить даним з площ акваторій, які наведені на с. 41.

2. Наведена на с. 65 площа Єланецького водосховища — 136,56 га не відповідає даним табл. 2.1. При наведених в табл. 2.1. показниках об'єму та площі Степівського водосховища його середня глибина повинна складати біля 10 м.
3. На с. 97 вказано, що фітопланктон "досліджуваних водосховищ мав відносно збіднілий видовий склад", тоді як далі - "за видовим складом, фітопланктон Єланецького водосховища відзначався доволі високою різноманітністю".
4. Незрозуміло походження інформації щодо наявності у складі іхтіофауни водосховищ атерини (с. 112), адже цей вид промстатистикою не фіксувався, а інформація щодо власних іхтіологічних зйомок в роботі відсутня.
5. Висновок, що зариблення 2020 року (яке здійснювалось цьогорітками) не дало позитивного рибогосподарського ефекту є недостатньо обґрунтованим, адже аналіз промислових уловів проводився лише до 2021 р.
6. В розрахунках загальної величини первинної продукції водосховищ (с. 117, 118, 119) слід використовувати лише показники автотрофів (з відповідним перерахунком макрофітів на всю площу водного дзеркала).
7. Аналіз даних табл. 3.35 та 3.36 показує, що в розрахунках використана середня маса при вилові 0,5 кг, що відповідає низьким товарним якостям товстолобиків та білого амура. Автором фактично запропонована ставова технологія вирощування риби, тоді як власне перевагою випасної аквакультури у водосховищах є можливість досягнення значно більшої середньої індивідуальної маси вилучених особин.
8. Незрозумілими є рис. 3.10 та 3.11, згідно яким прогностичні середньорічні температури повітря та кількість опадів зменшуються до осі абсцис.
9. Невдалі та некоректні вирази: "трансформація температури води" (с. 46), "риби є основою трофічного ланцюга" (с. 53), "активна реакція водного середовища, яка свідчить про наявність у водоймах різних хімічних елементів" (с. 77), , "хірономіди у малих водосховищах варіювались від 6 до 11 личинок" (с. 108), "ефективних трофічних взаємин серед гідробіонтів" (с. 112).

3. СОНДАК Василь Володимирович, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри водних біоресурсів Національного університету водного господарства та природокористування (опонент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень зазначено:

1. на стор. 32, у «Практичному значення отриманих результатів» бажано б було вказати де саме результати дисертації були впроваджені у виробництво, адже це зазначається у додатку Д 2; -
2. у першому розділі «ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ», на мою думку, доцільніше було б більш істотнішу увагу приділити саме малим водосховищам півдня України;
3. вважаю, що розділ 3, де відображені результати досліджень мають велику кількість табличного матеріалу, по окремим гідрохімічним показникам саме сезонні показники доцільніше було б відобразити у додатках;
4. у третьому розділі є деякі технічні дублювання значень у рисунках та таблицях, зокрема рисунок 3.1 та таблиця 3.3.; рисунок 3.2 та таблиця 3.20; рисунок 3.3. та таблиця 3.23; рисунок 3.4. та таблиця 3.26; рисунок 3.5. та таблиця 3.29. доцільніше було б дещо видозмінити таблиці та рисунки для усунення дублювань та наочного відображення результатів проведеного комплексу досліджень;
5. до третього розділу «Результати досліджень» наведено 5 висновків на 2 сторінки (с. 134 – 135). Висновки відповідають кожному підрозділу третього розділу та є обґрунтованими, але водночас вважаю їх занадто великими. Доцільніше було б їх відобразити на 1 сторінці;
6. у підрозділі «3.5. Прогнозування перспектив трансформацій екологічних параметрів та продукційних характеристик на прикладі трьох малих водойм півдня України» (с 125 – 133) величину всього ілюстративного матеріалу доцільніше було б дещо зменшити;
7. у основному тексті роботи у назві четвертого розділу має місце технічна помилка «Економічні та продовольчі аспекти вирощування», тоді як у змісті він має назву «Економічна оцінка та продовольчі аспекти»;

8. у Додатку Д 3 (с. 185 – 187) відображено звіт про виконання науково-дослідної роботи. Водночас у вступі на стор. 30 – 31 зазначається, що роботу виконано у розрізі 4-х науково-дослідних тем. Доцільніше було б, їх всі висвітлити у додатках.

4. БУРГАЗ Марина Іванівна, кандидат біологічних наук, доцент, завідувачка кафедри водних біоресурсів та аквакультури Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (опонент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень зазначено:

1. у роботі мають місце технічні помилки. Зокрема, с. 27 «РОЗДІЛ 4 ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ТА ПРОДОВОЛЬЧІ АСПЕКТИ» - не виокремлено жирним шрифтом, як всі вищезгадані розділи;

2. у підрозділі 1.1., рисунки 1.5 та 1.6 відображають показники з таблиці 1.2. Доцільніше було б представити всі ці показники у вигляді графічного матеріалу;

3. на с. 47 представлено графічний матеріал по динаміці зміни середньорічної температури та кількості опадів на півдні України з 1990 по 2023 роки, було б доцільно у додатки винести таблиці з відповідними показниками для кращої інформативності матеріалів;

4. у підрозділі 3.1. по окремим гідрохімічним параметрам сезонні значення наведено у основній частині роботи, по окремим – винесено у додатки. Доцільніше було б, у основній частині – розглянути середньорічні значення, а в додатки винести сезонні по кожному показнику;

5. на с. 113 у таблиці 3.30 видовий склад іхтіофауни вказано кирилицею, тоді як в інших таблицях у роботі – латиницею;

6. на с.134-135 висновки до 3 розділу хоча б і відображають зміст результатів 3 розділу, є занадто об'ємними, доцільніше було б їх дещо скоротити та виокремити найсуттєвіші моменти.

5. ПІЧУРА Віталій Іванович, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю. В. Пилипенка Херсонського державного аграрно-економічного університету (голова спеціалізованої вченої ради).

Оцінка дисертаційної роботи позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» п'ять членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Мельниченко Софії Геннадіївні ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 207 Водні біоресурси та аквакультура.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради PhD 8831

(підпис)

Віталій ПІЧУРА
(власне ім'я та прізвище)